

2025-04-04

Mark- och miljööverdomstolen
c/o Mark- och miljödomstolen

Överklagande av Mark- och miljödomstolens dom P7738-24 Detaljplan för Konsthallen 15 m.fl. i stadsdelen Djurgården i Stockholms stad

Förbundet för Ekoparken överklagar Mark- och miljödomstolens, MMD, dom den 25 mars 2025 i mål nr P7738-24 rörande detaljplan för kv Konsthallen 15 m.fl. i stadsdelen Djurgården i Stockholms stad och begär att prövningstillstånd ska meddelas.

Skälen härtill är de följande.

- 1) Det finns anledning att betvivla riktigheten i det slut som domstolen kommit till.
- 2) Domen är av stor principiell betydelse – den avser en detaljplan som gör ett mycket stort ingrepp i en mycket värdefull kulturmiljö inom riksintresset nationalstadsparken Ulriksdal-Haga-Brunnsviken-Djurgården. Det finns därför behov av vägledande avgöranden.
- 3) Några rena felaktigheter förekommer i domen.
- 4) Den syn som genomfördes av Mark- och miljödomstolen var ofullständig.

Svenska byggnadsvårdsföreningens överklagande

Förbundet för Ekoparken åberopar grunder och övriga omständigheter som anförs av Svenska Byggnadsvårdsföreningen i dess överklagade av samma dom.

Förbundet för Ekoparken yrkar i likhet med Svenska Byggnadsvårdsföreningen

- att ärendet remitteras till Riksantikvarieämbetet för bedömning av projektets effekter för kultur- och naturmiljön som underlag för domstolens bedömning av påverkan på riksintresset Kungliga nationalstadsparken.
- att Mark- och miljööverdomstolen, MÖD, tar upp ärendet till prövning och upphäver kommunfullmäktiges i Stockholms kommun ovan nämnda beslut.

Förbundet för Ekoparken vill därutöver framhålla följande.

Domen är av principiell betydelse – Hasselbacken är en exceptionell kulturmiljö

Hasselbacken är en kulturmiljö av mycket högt värde. Den har en historia som få andra platser i denna nationalstadspark kan mäta sig med. Hasselbacken är själva sinnebilderna för nöjeslivet på Djurgården, en plats som formades redan i mitten av 1700-talet och sedan under växlande öden blommade som starkast från mitten av 1800-talet fram till branden 1923. Det tar sig uttryck i såväl restaurangbyggnaden som den omgivande parkanläggningen, vilken utgör en omistlig del i helhetsmiljön. Till helheten i den skyddsvärda kulturmiljön hör också den tidigare restaurangägarens bostad, den Davidsonska villan, nu bostad för en familj.

Hasselbacken är ett av de främsta uttrycken för flera av de värden som anges i Riksantikvarieämbetets värdetext 1997 för riksintresset Stockholms innerstad med Djurgården [AB 115]: "Nöjeslivets, samvarons och rekreationslivets byggnader och miljöer", "nöjesetablissemang", "Anrika restauranger och värdshus", "parker och flanörstråk".

Här följer några nedslag i viktiga referenser för att förstå platsens kulturella betydelse.

"Den äldsta dokumenterade bebyggelsen på Skansenbergets sluttning låg i den skogsbacke som än i dag kallas Hasselbacken. Här fanns mellan 1748 och 1818 en känd sommarkrog, Hasselbacken. *Husen i Nationalstadsparken, Stockholmsdelen, Stockholms stadsmuseiförvaltning, 2005, s. 26.*

"Hasselbacken måste betraktas som den förnämsta Djurgårdsrestauranten genom tiderna. Det "moderna" Hasselbacken grundades av Wilhelm Davidsson

1853 och blev snart mycket populärt. Hasselbacken brann 1923, men byggdes omgående upp igen och i nuvarande Hasselbacken finns trots allt en hel del kvar av den gamla byggnaden.” *Kungliga Nationalstadsparken – Historiskt landskap i levande stad, Kungliga Djurgårdens förvaltning, 2010, s. 114.*

Fig. 1 Majtouren vid Hasselbacken, Ny Illustrerad Tidning, 1857.

”Viktigaste dagen på Djurgårdsåret var utan jämförelse första maj som firades med kungligheterna i spetsen. ”Majtouren” gick från Djurgårdsbron mot Rosendal, Hasselbacken eller Manilla där ekipagen brukade vända.” *Ekoparken, Djurgården- Haga- Ulriksdal, Gunnar Brusewitz och Henrik Ekman, Wahlström&Widstrand, 1995.*

”Hasselbacken blev under konditor Wilhelm Davidsons ledning den första restaurangen av internationell klass på Djurgården. Per Erik Westerlings sepialavering från 1855 återger det nybyggda Hasselbackeb, ritat av C.F. Åbom, som en romantisk fönsterutsikt, inramat av böljande gardin. Det gamla schweizeriet Gubbyllan med sin punschveranda (nu på Skansen) trädgårdsservering, musik och vyn över Stockholms vatten ökade

attraktionskraften. Fritz von Dardel har tecknat Hasselbackens trädgård och den då ännu fria utsikten över Saltsjön och Södra bergen." *Från Ulriksdal till Bellmansro – konstnärer i Nationalstadsparken under 300 år, Pontus Grate och Eva Nordenson, Carlssons, 1998 (utställningskatalog till utställning på Waldemarsudde 15 oktober 1998-10 januari 1999).*

Kulturmiljön är i sin helhet är i stort sett bevarad, trots en del förändringar under årens lopp och trots sentida tillägg. Tilläggen – särskilt den stora tillbyggnaden av hotell 1989-1992 – är gjorda med utomordentligt stor känslighet och förståelse för den historiska miljön. Davidsons bostad, en villa, finns väl bevarad i anslutning till hotell och restauranganläggningen. Kompositionen är som helhet väl bevarad. Denna kulturmiljö är omsjungen, omskriven och avmålad idel kända poeter, sångare och konstnärer. Därför är domen av principiell betydelse.

Hasselbacken är blåklassad av Stockholms stadsmuseum.

Vi ifrågasätter riktigheten i domen

Prop.1994/95:3 (s. 43) anger att "nya byggnader och anläggningar som inte behövs för att befintliga verksamheter skall kunna fungera bör därför i princip inte medges. Skyddet torde däremot inte hindra etablerade verksamheter inom eller intill nationalstadsparken från att fungera och utvecklas i anslutning till tidigare ianspråkta områden."

Men detta gäller inte villkorslöst.

För det första ska alltså verksamheten i fråga vara i behov av en kompletterande anläggning för att kunna fortsätta att fungera. Någon sådan prövning av den hotell- och restaurangverksamhet som i dag bedrivs på Hasselbacken har inte domstolen gjort. Således saknas denna grund för att tillåta en komplettering.

För det andra gäller "att sådana förändringar, upprustningar och kompletteringar som medges i en nationalstadspark skall utföras så att de angivna värdena inte utsätts för någon negativ inverkan av betydelse." (Prop. 1994/95:3, s. 33)

Även för nödvändiga kompletteringar gäller således att de inte får vidtas om de "skadar det historiska landskapets natur- och kulturvärden". Med "skada" avses

”negativ inverkan av någon betydelse för de angivna värdena”. Detta sätter en mycket tydlig gräns för vad slags kompletteringar som är tillåtliga.

Detaljplanen tillför två mycket stora byggnader som delvis skymmer Hasselbackens huvudbyggnad från de håll där huvudbyggnaden i dag framträder på ett markerat sätt. De nya byggnaderna skulle komma att mycket påtagligt konkurrera med huvudbyggnaden om den visuella uppmärksamheten.

En skada som inte uppmärksammas i vare sig MKB eller i domen är att ”Nya Moriska paviljongen” helt skulle komma att skymma den Davidssonska villan, som är viktig för att förstå den kulturhistoriska helheten. ”Nya Moriska” bryter sönder sambandet mellan restaurangägarens bostad och restaurang och parkanläggning. Den trappa som Wilhelm Davidsson sprang i från bostaden ned till terrassen framför restaurangen finns fortfarande kvar. Denna negativa konsekvens av detaljplanen uppmärksammas inte i vare sig underlagen till detaljplanen eller av domstolen.

Är en så radikal förändring av restaurang- och hotellkomplexet Hasselbacken att anse som så obetydlig och att den därmed inte förorsakar någon skada – negativ inverkan av någon betydelse – på den befintliga kulturmiljöns värden?

Detta berörs inte av domstolen. Domstolen borde ha ställt sig frågan och besvarat den: innebär detaljplanen endast en obetydlig skada på det historiska landskapets kulturvärden?

Fel i domen

Domstolen har begått ett direkt fel, vilket kan ha att göra med hur synen den 23 januari genomfördes. Domstolen skriver: ”Huvudbyggnaden kommer även fortsättningsvis vara väl synlig från Djurgårdsvägen och längre söderut på Djurgårdsslätten, vilket är positivt för läsbarheten av huvudbyggnaden som solitär i omgivningen.”

Vid synen noterades att från Djurgårdsslätten kommer huvudbyggnaden att skymmas av den nya Gubbyllan – vilket också framgår av nedanstående rendering, gjord av arkitektkontoret. Påståendet i domen, som har en direkt bäring på huruvida kulturmiljön skadas, är således fel.

Fotomontage av förslaget sett från Djurgårdsslätt, söderut på Djurgårdenvägen. Från vänster syns nya Gubbyllan, den befintliga huvudbyggnadens södra gavel samt Cirkus. Källa: Lundgaard & Tranberg Arkitekter

Fig. 2. Nya Gubbyllan sedd från Djurgårdsslätt.

Synen genomfördes inte så som representanten för Svenska byggnadsvårdsföreningen begärt. Denne hade begärt att syn skulle företas norrifrån, i höjd med entrén till Liljevalchs och vid vandring söderut längs Djurgårdsvägen. I detta perspektiv döljs också Huvudbyggnaden ända till dess att man står nedanför huvudbyggnaden. Domstolen avslag denna begäran.

Ett annat direkt fel är påståendet i domen att med den nya detaljplanen blir "byggnadernas avtryck inte större än under tidigare epoker" (P 7738-24, s. 15). Begreppet "avtryck" är oklart och kan betyda såväl byggnadsvolym som markanspråk. Vi hävdar på goda grunder att påståendet är fel. Exploateringsgraden blir med den nya detaljplanen väsentligt högre än någonsin tidigare och även byggnadernas markanspråk.

Från allra första början, mellan 1748 och 1818 fanns här en mindre krog, som hette Hasselbacken. 1829 byggdes det hus som sedermera kom att kallas Gubbyllan och som flyttades till Skansen 1964. 1853 byggdes det stora hus som vi i dag kallar Hasselbacken. 1877 byggdes moriska paviljongen. Den brann ned 1923. 1989-1992 byggdes Hasselbacken till med en hotell del med 103 rum.

Frågan är således när Hasselbacken var som störst? Frågan är om Moriska paviljongen och Gubbyllan tillsammans varit större – bygolvolymer respektive

markanspråk – än den hotelldelen som tillkom 1989-92? Utan att ha några exakta uppgifter vågar vi nog påstå att hotelldelen är större i båda avseendena och att Hasselbacken i detta nu är större än någonsin tidigare.

Då är frågan om den nya detaljplanen gör Hasselbacken ännu större eller ej, som planförfattarna anger och domstolen utgår ifrån?

Även om man antar att Hasselbacken utan Moriska paviljongen och Gubbhyllan men med hotelldelen är lika stor som Hasselbacken med Moriska paviljongen och Gubbhyllan men utan hotelldelen så blir naturligtvis Hasselbacken med såväl hotelldelen som med både nya Moriska och Nya gubbhyllan klart större än dagens anläggning. Byggnadernas avtryck blir alltså klart större än under tidigare perioder.

Utan att ha tillgång till exakta uppgifter vågar vi nog också anta att Nya Moriska och Nya Gubbhyllan tillsammans är större – byggvolym och även markanspråk – än gamla Moriska och Gubbhyllan.

Påståendet är således fel hur det än tolkas.

Mark- och miljödomstolen avgör inte frågan om Stockholms stad har begått ett formellt fel

I Mark- och miljödomstolens dom tas Förbundet för Ekoparkens påpekande av ett formellt fel upp. Det formella fel som Stockholms stad begått är att en ny detaljplan tagits fram utan att Stockholms kommunfullmäktige tagit ställning till om beslutet att den detaljplan som Stockholms länsstyrelse upphävt skulle överklagas eller ej.

Efter att Kommunfullmäktige i Stockholm antagit en första detaljplan för Hasselbacken upphävdes denna av Länsstyrelsen i Stockholm. För att gå vidare i processen borde Kommunfullmäktige ha beslutat att antingen överklaga Länsstyrelsens beslut eller beslutat att avstå från att göra detta. Något sådant beslut togs aldrig. Den detaljplan som nu är föremål för prövning har således tagits fram utan att kommunfullmäktige i Stockholm fått avgöra hur man skulle förhålla sig till den första detaljplanen. Kommunfullmäktige i Stockholm har alltså antagit två olika detaljplaner för Hasselbacken.

Mark- och miljödomstolen anförde i sin dom endast att "Det Förbundet för Ekoparken har anfört utgör inte skäl att upphäva planen" (P 7738-24, s.10). Vad

domstolen menar är oklart eftersom domstolen inte anger om förbundets påstående är felaktigt eller om påståendet visserligen är korrekt men att detta inte innebär att ett formellt fel begåtts. Mark- och miljööverdomstolen måste bringa klarhet i denna fråga.

Närboendes intressen har förbisetts

Närboendes intressen har inte beaktats på ett korrekt sätt.

När det gäller närboendes intressen och störningar från den nya anläggningen lämnar domstolen den frågan öppen att avgöras vid bygglovsprövningen. I domen anføres att "Domstolens bedömning är att byggrätten kan nyttjas på ett sätt som inte medför sådan insyn att en betydande olägenhet uppstår, dvs. byggrätten innebär inte i sig en sådan olägenhet." (P 77138-24, s.18)

Domstolen uttrycker sig på ett som gör att man kan tolka domstolens uppfattning som att vad som sätts på papper, t.ex. i en planbeskrivning eller i en dom, inte bullrar. Det är först när det byggs i enlighet med vad som fästs på papper som buller kan uppkomma. Detta äger sin riktighet men utgör samtidigt ett grundskott mot alla planbeskrivningar och domar – de saknar då betydelse eftersom de inte "i sig" bullrar.

Sättet att avfärda boendes intressen måste anses vara ett åsidosättande av domstolens skyldighet att pröva detaljplanen. Enligt såväl Plan och bygglagen (2 kap. 9 § PBL) som Miljöbalken ska byggnader anläggas på ett sådant sätt att inte olägenheter för omgivningen uppkommer.

När detaljplanen vunnit laga kraft har den som söker bygglov som står i överensstämmelse med detaljplanen all rätt att vänta sig ett godkännande utan att prövningen tillförs aspekter som inte behandlats eller som avfärdats i detaljplaneprovningen.

Den fråga som domstolen berör gällande närboendes intressen gäller insyn från Nya moriska paviljongen. Domstolen anser att insyn vid nybyggnation i Stockholms innerstad (MÖD 2023:4) – till vilken domstolen således räknar Södra Djurgården – är något som boende måste räkna med. Ett helt annat rättsfall pekar i en annan riktning. I fallet kv Genua dömde Mark- och miljööverdomstolen (P 7105-22) att boende strax utanför (OBS!) Nationalstadsparken inte borde ha kunnat vänta sig en byggnation så nära inpå sitt hus. I föreliggande fall gäller det en byggnation inom Nationalstadsparken.

Boende inom Nationalstadsparken borde ha ännu mindre anledning att räkna med byggnation så nära sin bostad.

Buller från anläggningen, särskilt den musikscen som planeras på terrassen kan bli en betydande olägenhet för de närboende. Konserter på Södra Djurgården har över lag blivit mycket högljudda – det gäller konserter på Gröna Lund, Hasselbacken, Skansen och Rosendal. Under somrarna har detta lett till många klagomål från boende i Djurgårdsstaden, men också lägre bort ifrån. Villorna strax ovanför Hasselbacken kan komma att drabbas mycket hårt av störande buller.

Det är förvånansvärt att inte någon bullerutredning gjorts. Att så är fallet utgör en sådan brist i underlaget för detaljplanen att den borde upphävas.

Hur ska helheten och kumulativa effekter beaktas?

När det gäller skyddet av ett riksintresse som nationalstadspark är det för rättstillämpningen ytterligare en fråga som är av synnerlig vikt att Mark- och miljödomstolen ger vägledning om. Det gäller frågan hur en enskild åtgärd i ett ärende ska bedömas när det är mängden av åtgärder som sammantaget skadar riksintresset. Tagna var för sig kanske en av en mängd åtgärder inte skadar det historiska landskapets natur- eller kulturvärden mer än obetydligt. Men man måste se till den kumulativa effekten. Om många sådana åtgärder godkänns och genomförs är det möjligt att det historiska landskapets natur- eller kulturvärden skadas mer än obetydligt.

Syftet med lagstiftningen gällande Nationalstadsparken är att trygga och skydda parken som helhet, bland annat mot exploatering som hotar natur- och kulturvärden. Effekten av en enskild detaljplan bör därför bedömas tillsammans med andra förändringar som skett sedan lagen infördes 1995 och förändringar som med visshet kommer att ske i Nationalstadsparkens natur- och kulturmiljöer. D.v.s. att det aktuella – akuta, om man så vill – tillståndet i parken måste tas i beaktande när en ny enskild åtgärd prövas.

I prop. 1994/95:3 sägs att "Inom ramen för skyddet bör det vara möjligt att uppföra ett begränsat antal nya byggnader inom bostadsområdena och inom områdena med byggnader för högre utbildning och vetenskaplig forskning, museiverksamhet, idrott och rekreation." (Prop 1994/95:3, s. 43).

I Stockholms stads översiktsplan för Nationalstadsparken anges att "Evenemangsparken bör tåla vissa kompletteringar och förändringar, under förutsättning att dess grundläggande karaktär och kulturhistoriska värden bevaras". (Översiktsplan för Nationalstadsparken – Stockholmsdelen, antagen av kommunfullmäktige 20 april 2009, s 67).

Vi noterar "begränsat antal byggnader", "vissa kompletteringar" och att "grundläggande karaktär och kulturhistoriska värden bevaras". Detta utesluter alltså inte "vissa" kompletteringar men syftar till att värna områdets "grundläggande karaktär och kulturhistoriska värden."

De citerade uttalandena syftar uppenbarligen till att skydda en helhet, hela Nationalstadsparken, hela Evenemangsparken – och också hela Hasselbacken inklusive parkanläggningen.

Efter lagens tillkomst har en omfattande utbyggnad av Stockholms universitet i Frescati och i Albano ägt rum. Gott och väl ett par tusen studentbostäder har byggts i Kungshamra, Albano och Lappkärrsberget. Både i Albano och i Kungshamra planeras ytterligare omfattande byggnation. Stallmästargården ska ges ett modernistiskt tillägg. En omfattande höghusbebyggelse i Nationalstadsparken vid Norrtull har fått klartecken. En planerad, ny, mycket stor vattenreservoar i Lill-Jansskogen är föremål för Mark- och miljööverdomstolen avgörande. Allt detta på Norra Djurgården. Ser vi till Södra Djurgården så har, efter lagens tillkomst, betydande tillskott av nya byggnader tillåtits. Här kan nämnas Liljevalchs tillbyggnad, Gröna Lunds godkända expansion med 30 procent utbyggnad av nöjesfältet, Vasamuseets stora tillbyggnad, en helt oreglerad utbyggnad av restaurang Josefina vid Nordiska museet, Cirkus nyexploatering och Royal Djurgården Visitor Center. Mer är på gång förutom Hasselbacken, som vill genomföra en större exploatering. Beckholmsvarvet planerar en mycket stor verkstadshall.

Sammantaget innebär detta stora avsteg från vad som kan anses vara "begränsat antal byggnader" och "vissa kompletteringar".

Miljölagstiftningen innehåller sedan 2017 till följd av EU-direktiv en skärpt uppmärksamhet på de många mindre, var för sig kanske inte så betydelsefulla åtgärdernas samlade effekt. I miljölagen infördes då begreppet "kumulativa effekter".

Enligt 6 kap. 2 § ska kumulativa effekter beaktas.

”2 § Med miljöeffekter avses i detta kapitel direkta eller indirekta effekter som är positiva eller negativa, som är tillfälliga eller bestående, som är kumulativa eller inte kumulativa och som uppstår på kort, medellång eller lång sikt på

1. befolkning och människors hälsa,
2. djur- eller växtarter som är skyddade enligt 8 kap., och biologisk mångfald i övrigt,
3. mark, jord, vatten, luft, klimat, landskap, bebyggelse och kulturmiljö,
4. hushållningen med mark, vatten och den fysiska miljön i övrigt,
5. annan hushållning med material, råvaror och energi, eller
6. andra delar av miljön.”

En dom avseende byggande i Nationalstadsparken bör därför beakta helheten och sätta in en föreslagen åtgärd i det större sammanhanget att bevara ett historiskt landskap med dess natur- och kulturvärden. Ett större sammanhang kan vara hela Nationalstadsparken men kan också vara en mindre del, en avgränsad natur- eller kulturmiljö.

Den kumulativa effekten av det omfattande byggandet måste beaktas. Det talar för att Mark- och miljööverdomstolen måste sätta stopp för den föreslagna storskaliga utbyggnaden av Hasselbacken. Vi önskar att Mark- och miljödomstolen prövar och ger vägledning i denna fråga.

Det finns skäl att ompröva tilltron till kommuners och länsstyrelsers bedömningar

Mark- och miljödomstolen fäster stor vikt vid vad som betecknas kommunens handlingsutrymme (se t.ex. P7738-24, s. 15). Att så görs är mycket vanligt i plan- och byggärenden och har stöd i lagstiftningen.

Likaså spelar länsstyrelsen en betydelsefull roll i domstolarnas bedömning av plan- och byggärenden. Mark- och miljödomstolen framhåller t.ex. att ”Under planprocessen är det länsstyrelsen som ska bevaka statliga intressen och verka för att riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken tillgodoses (5 kap. 14 § PBL). Länsstyrelsen förväntas ha tillgång till den särskilda sakkunskap som behövs genom sitt ansvar att bevaka frågor om bland annat kulturmiljö (se 3 § förordningen [2017:868] med länsstyrelseinstruktion).” (P 7738-24, s. 12)

Vi är av uppfattningen att domstolar har anledning att i högre grad göra egna, självständiga bedömningar och de därvid bör förlita sig på oberoende

professionell kompetens, exempelvis sådan som Riksantikvarieämbetet besitter. Vi belyser denna fråga nedan.

I det föreliggande ärendet underkändes en tidigare detaljplan av länsstyrelsen på flera punkter. För att tydliggöra länsstyrelsens kritik av den tidigare detaljplanen citeras samrådsyttrandet nedan. Kursiva markeringar är gjorda av oss.

”Länsstyrelsen bedömer med hänsyn till de planerade byggnationernas gestaltning, omfattning och höjd, inom Hasselbacken 1 att förslaget innebär risk för påtaglig skada. För att påtaglig skada ska undvikas behöver förslaget bearbetas med större hänsyn till den centrala roll som huvudbyggnaden fortsatt bör ha samt till parkmiljöns natur- och kulturvärden, i enlighet med vad som anges nedan.

Länsstyrelsen anser att Hasselbacken kan utvecklas och att kompletteringar i form av exempelvis ytterligare byggnader är möjliga. Men detta under *förutsättning att dessa underordnar sig huvudbyggnadens och parkmiljöns huvudsakliga karaktär* och att de kulturhistoriska värdena bevaras.”
(Länsstyrelsen samrådsyttrande 2021-09-01, s. 2)

”Samtliga planerade byggnader på parkeringsplatsen och terrassen, dvs nya Moriska, nya Gubbyllan (hotellbyggnader med spa), Rotundan och Musikpaviljongen (entrébyggnad till underjordisk utställningslokal) behöver anpassas i höjd och volym, så att huvudbyggnaden med omgivande park fortsatt uppfattas som huvudmotiv på platsen.” (a.a. s. 2)

”Länsstyrelsen gör bedömningen att planförslaget inte tagit tillräcklig hänsyn till relevanta uttryck för riksintresset.” (a.a., s.3)

”Länsstyrelsen anser att de föreslagna byggnadernas volym, höjd och gestaltning ger dem ett dominerande uttryck i förhållande till huvudbyggnaden, parkmiljön och platsens i övrigt sommarlätta karaktär. Ett genomförande av förslaget i sin nuvarande omfattning minskar förståelsen för platsens kulturvärden och kulturhistoriska sammanhang.” (a.a. s.4)

”Länsstyrelsen delar inte kommunens bedömning att förslaget är förenligt med intentionerna i vård- och utvecklingsplanen.” (a.a. s. 5)

Efter att Länsstyrelsen upphävde den tidigare detaljplanen tar kommunen fram en ny detaljplan. I sitt granskningsyttrande 2024-02-07 över den nya detaljplanen har Länsstyrelsen ingenting att erinra – utan att förslaget till detaljplan förändrats i viktiga avseenden som länsstyrelsen ansåg utgjorde skäl för att upphäva den tidigare planen.

Länsstyrelsens granskningsyttrande är mycket kort.

”Länsstyrelsen har tagit emot rubricerad detaljplan för granskning. Detaljplanen syftar till att komplettera fastigheten Hasselbacken 1 med ny bebyggelse för hotell och kulturändamål. Syftet är även att bekräfta befintliga byggnader inom Konsthallen 2 och 15 samt skudda [felskrivning, ska vara ”skydda”] kulturhistoriskt värdefull bebyggelse inom Hasselbacken 2.

Länsstyrelsen meddelar därpå ”att vi inte har några synpunkter utifrån våra ingripandegrunder i 11 kap. 10 § PBL.” (Länsstyrelsen, granskningsyttrande 2024-04-07, s.1)

Någon förklaring till länsstyrelsen helomvändning lämnas inte.

Förslaget till detaljplan har ändrats, men inte i de avseenden som Länsstyrelsen ansåg utgjorde skäl för att upphäva den tidigare planen.

De viktiga skälen var de följande.

De planerade byggnationernas gestaltning, omfattning och höjd.

Gestaltningen är exakt densamma. Omfattningen är ett hus färre. Nya Moriska är 2 m lägre och Nya Gubbhyllan 5 m lägre. Byggnaderna är fortfarande lika dominanta.

...förutsättning att dessa underordnar sig huvudbyggnadens och parkmiljöns huvudsakliga karaktär.

Nya Moriska och Nya Gubbhyllan står obetydligt något mer isär, men är precis lika dominerande och synliga framför huvudbyggnaden som tidigare.

Samtliga planerade byggnader ... behöver anpassas i höjd och volym. Höjden är sänkt med 2 m för Nya Moriska och med 5 m för Nya Gubbhyllan. De har samma diameter som tidigare.

Länsstyrelsen anser att de föreslagna byggnadernas volym, höjd och gestaltning ger dem ett dominerande uttryck i förhållande till huvudbyggnaden, parkmiljön och platsens i övrigt sommarlätta karaktär.

Länsstyrelsen delar inte kommunens bedömning att förslaget är förenligt med intentionerna i vård- och utvecklingsplanen.

Mot bakgrund av att Nya Moriska och Nya Gubbhyllan ser exakt lika dana ut som tidigare, bara är något lägre och är placerade bara obetydligt mer isär borde Länsstyrelsen stå fast vid sina tidigare slutsatser. De nya byggnadernas dominans för betraktaren nere på Djurgårdsvägen är inte bara en funktion av byggnadernas höjd utan också av att de står högt uppe på backen.

Länsstyrelsens ombytlighet i frågan borde få domstolen att inse värdet av att få en bedömning av Riksantikvarieämbetet att stödja sig på.

Tilltron till kommunernas förmåga att göra objektiva bedömningar av sitt handlingsutrymme försvagas av kommunernas omvitnat svaga kompetens och intresse av att följa professionella bedömningar av kulturvärden. Vi hänvisar här till Riksantikvarieämbetets rapporter som utmynnar i omdömet att "Riksantikvarieämbetets utredningar visar att det är vanligt att lagstiftningen inte följs och att kulturvärden inte beaktas i planeringen." (se Svenska byggnadsvårdsföreningens överklagande.)

Richard Murray
Ordförande Förbundet för Ekoparken